

2023.3.19. Gazdagrét

Szálkamentesítés

L: Ézs 29,13-19 / T: Mt 7,1-5

Kedves Testvérek!

A Hegyi beszéd mai szakaszában Jézus óv az ítélkezéstől és helyette józanságra, kölcsönösségre és felelősségvállalásra hív. Ezért arra hívlak titeket, hogy ezt a három fogalmat körüljárva nézzük meg mit is jelent a gerendamentes élet.

1. Józanságra

Felolvasott igénk két témát érint: az ítélkezést és a képmutatást és Jézus nagyon könnyen érthető logikai állításokat ad elénk: ne ítélj, hogy ne ítéljenek meg téged, illetve ne légy képmutató.

Hogyan hív mindez józanságra? Ahhoz, hogy ezt meglássuk, az ítélkezésünk és a képmutatásunk mögé kell néznünk.

Miről szól mások megítélése? Amikor rosszul ítélek, akkor az nem a cselekedetről szól, hanem arról, hogy magát az embertársamat ítélem meg. Arról, hogy amit látok, az nem tetszik és ennek hangot is adok. Származhat mindez féltékenységből, a hatalommal való visszaélésből, vagy abból, hogy a magunk előnyét akarjuk keresni, magunkat próbáljuk jobb helyzetbe hozni: ha a másikat lehúzom azzal, hogy ítéletet mondok felette, akkor majd én jobb színben tűnhetek fel. És mindez lehet hangos és látványos, de az az igazság, hogy sokszor nagyon is csendesen tud megbújni az ítélkezésünk az egészséges kritika, vagy a lágynak szánt észrevétel mögött.

A mások feletti ítélkezéshez pedig társulhat -bár ez nem szükségszerű- a képmutatás, amikor valami egészen más látszik kifelé, mint a belső valóság. [...]. Valaki úgy fogalmazott, hogy a képmutatás nem mást, mint a bűnbánat fájdalma nélkül elnyert önigazolás.

Mindezeket hallva valószínűleg mindannyiunkat máshogy találják el ezek a szavak: valószínűleg van, aki könnyebben alkot ítéletet és jobban magára ismer, mások talán úgy látják, hogy ők egyáltalán nem ítélkező típusok, de az az igazság testvérek, hogy valamilyen módon mind érintettek vagyunk a kérdésben. Egyszerűen azért, mert Isten képére teremtve, kritikus, a világot kritikával szemlélő alkotások vagyunk, ez az érzékünk azonban a bűneset folytán gyakran megcsal minket. És emiatt összekeverjük a jogos és szükséges ítéletalkotást a mások feletti ítélkezéssel és innentől az embert ítéljük meg a cselekedet helyett. És innentől a törvényeskedés fog dominálni, azonban ha törvényeskedek én is a törvény alá kerülök. Ezért van szükség józanságra és ezért józanítanak ki Jézus szavai.

A józanság pedig itt arra hív, hogy vizsgáljuk meg: kicsoda Isten és kik vagyunk mi az ítélkezés és képmutatás tükrében. Az Ézsaiás könyvéből felolvasott szakasz egyértelműen a helyére teszi a viszonyrendszert: Isten az alkotó, mi az alkotás. Ezért bármi is látszódjon kifelé, előle nem rejthető el a szív szándéka, az igazi valóság. Ez viszont nem megterhelően szól, hanem éppen hogy felszabadítóan: sokszor annyi energiát vagyunk képesek abba beletenni, hogy valakinek látszunk, Isten viszont az, aki tökéletesen ismer, ezért előtte nincs szükség szerepekre, képmutatásra, szépítésre, előtte van helye a valóságodnak.

Ugyanis a valóság másik fele az, hogy mivel ennek a világnak Ő az Ura, ezért neki van joga ítélni, nála van az igazság és a tökéletes jóság is Ő maga. Ha igazán őszinték vagyunk, akkor be kell látnunk, hogy egyikünk sem elég jó ahhoz, hogy másokat megítéljen. Talán találhatunk egyes területeket, ahol megvan annak a látszata, hogy kiemelkedünk, de ez nem fedi le a teljes valónkat. És abban a pillanatban, hogy elkezdjük a másik embert, csoportokat, vagy éppen saját magunkat kegyetlenül és alaptalanul megítélni, nem mást teszünk, mint Isten jogait próbáljuk magunkhoz ragadni. Mai szakaszunk ebben állít meg és helyezi vissza az ítélkezés jogát ahhoz, akié valójában. Az Úr pedig ezt a jogát nem arra használta, hogy elvessen magától, hogy bántson, az igazságát nem kegyetlenségre használja, hanem éppen, hogy a kegyelmét adja azzal, hogy Krisztusban az életét adta érted.

A józanság tehát azt jelenti, hogy engedem, hogy Isten valóban Isten legyen, én pedig látom a helyemet mindebben és többé nem megítélek másokat. Ugyanakkor itt némi kitérőt kell tennünk, mert könnyen elmehetnénk abba az irányba, hogy akkor tulajdonképpen a jogrendünknek nincsen alapja, hiszen nem szabad ítélkeznünk. Fontos látnunk, hogy nem erről van szó: ahogyan említettük, az isten-képességünkől fakad az, hogy képesek vagyunk értékítéletet hozni, Jézus ennek a túlkapásaira figyelmeztet.

2. Kölcsönösségre

Itt érkezünk el a második dologhoz, amire hív Jézus az ítélkezés kapcsán, ez pedig a kölcsönösség.

A 2. vers azt mondja, amilyen mértékkel mérték, nektek is olyannal mérnek. Alapvetően nem a legkellemesebb gondolata ez a Szentírásnak. Hiszen az alapműködése a legtöbbünknek valószínűleg az lenne, hogy magunkkal kicsit elnézőbbek lennénk, másokról pedig lelkesen jó szigorúan ítéletet alkotnánk. Vagy talán éppen az ellenkezője: mindenkit magunknál sokkal jobbnak látnánk, magunkat pedig szinte semminek. Bármelyik eset is áll fenn, a végeredmény mindenképpen irgalmatlanság, kegyetlenség, a szeretet hiánya. Az ige ezzel szemben

kölcsönösségről beszél: ahogyan másokkal bánsz, úgy fognak bánni veled is. Mindez hogyan nem válik agyonnyomó teherrel? Ha Krisztus irgalmára nézünk, amivel kapcsolatban a Római levél így fogalmaz „Nincs tehát most már semmiféle kárhóztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak.” (Róm 8,1) Ennek a szabadságára hív meg minket Krisztus: akinek Őbenne új élete van, azt többé nem ítélni meg senki. Ebből fakad, hogy többé nem törvénykezni fogok a másik személye felett, mert Krisztusban a kegyelem, mint lehetőség az övé is és akkor ki vagyok én, hogy ítélkezzek.

Látjuk tehát, hogy mit jelent a józanság és a kölcsönösség az ítélkezés kapcsán. Ez a kettő eddig inkább arra világított rá, hogy hogyan ne legyünk jelen az emberi kapcsolatainkban: ne a másikat, mint embert ítélj el. Végül pedig azt nézzük meg, hogy mindebből hogyan születhet aktív cselekvés, hogyan legyünk jelen. Itt érkezünk el a felelősségvállaláshoz.

3. Felelősségvállalásra

Az 5. vers így hangzott (...). Ezzel irányul a figyelmünk a konkrét tettekre. A gerenda képe itt valami olyanra vonatkozik, ami elhomályosítja a látásunkat, ami akadályoz abban, hogy tisztán lássuk azoknak a helyzetét, azokat, akikkel kapcsolatba kerülünk. Így elsősorban a saját magunk iránti felelősségvállalásra hív az ige: engedd, hogy Isten Lelke megmutassa, hogy miben kell formálódnod, hol van szükség arra, hogy megtisztítsa az életed. Talán ennek a Hegyi beszéd sorozatunknak van egyfajta tükör funkciója, ahogyan hétről hétre újabb területei kerülnek elő a mindennapoknak, úgy lehet, hogy elének jönnek olyan helyzetek, ahol elakadásaink vannak, ahol a reakcióink, a gondolataink, a tetteink nem arról árulkodnak még, hogy ismerjük Krisztust, itt van szükség a formálódásra. És tudjátok, a formálódást sokszor olyan idillien látjuk, mint ahogy a gyerek kedvesen simogatja a gyurmát, de a valóság az, hogy ez sokszor jár fájdalommal, elengedéssel, szembesüléssel. [...] Végző soron viszont mindez a javunkat szolgálja, mert ebben van az élet kulcsa. Az eredeti szöveg úgy fogalmaz, hogy ahogy kiveszed a szemedből a gerendát, visszakapod a látásod, ez tehát valami olyan, ami végző soron a javunkat szolgálja, a helyreállítást munkálja.

Ez tehát a felelősség vállalása saját magunkért, a következő lépés pedig a felelősség vállalása egymásért. Az ige ugyanis nem arra hív, hogy szemet hunyjunk akkor, amikor olyannal találkozunk, ami szembe megy Isten ígéjével, hanem arra hogy mielőtt mást szembesítenénk, előbb saját magunkat vizsgáljuk meg. De a testvéri közösségnek igenis jele az, hogy a tagoknak bizalma van egymás felé, amiben van tere egymást segíteni Krisztus követésében, ha kell figyelmeztetni, támogatni a formálódásban, imádkozni egymásért. Ahogy valaki fogalmazott ezzel kapcsolatban, ez arról szól, hogy úgy forduljunk egymáshoz, mintha az orvosságot kínáló

orvosok lennének egymás számára. Ebben a képben az van benne, hogy többé már nem megítélem a másikat a szavaimmal, hanem az épülését keresem.

Ezt jelenti tehát a felelősség vállalása.

Összefoglalva igénk üzenetét: Jézus az ítélkezésről és a képmutatásról rántja le a leplet és arra hív, hogy józansággal engedjük, hogy Isten legyen az Úr, kölcsönösségre hív és arra, hogy vállaljuk a felelősséget magunk és egymás iránt, így a kegyetlen ítélkezés helyét az irgalom és a gyógyító kegyelem veheti át. Ámen!

(Pálfalvi Viola)